

UČITELJSKI TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 23.

V Ljubljani, 1. decembra 1887. l.

XXVII. leto.

Otroška individualnost.

Fr. Gabršek.

II.

Pač je težko prav izpoznati duševno stran človeško. Lažje je izpoznati telesno ali vnanjo, ker jo vidimo. To vnanje vedénje otroško, v katerem odseva notranjost, navadno je učitelju sredstvo, da поблиže izpoznava otroka. Na ta način ga motreč, osvedočuje se vedno bolj o tem, kar biva v njegovi duši. Toda ravno v tem vnanjem vedénji otroškem se često prikazujejo raznolike razvade in mehkušnosti, katere branijo, da nam ni mogoče pogoditi pravega svojstva otroške duše. Zato je treba v prvi vrsti, da ločimo napačne, krive in nebistvene pojave od onih, ki so občni znaki, vkupni večjemu številu otrok. Taki občni znaki se razvijó na podlogi nekaterih nadarjenosti in teženj, ki so sosebno močne in odločne, ki pa se pozneje omehčé po vplivanji telesnem ali po silah duševnih. Drugače bi bilo jako težko, vzgojo tako uravnati, da bi se vzgojal vsak posebej in vsi vkup. V tem smislu tudi umevamo prejšnjo trditev, po kateri bi bilo toliko načinov vzgoje, kolikor je pojedincev. Pravo načelo se namreč glasi, da zahteva sicer vsak otrok nekega posebnega vzgojanja, a v veliki večini se venderle še najdejo vkupni znaki. Tako vzgojanje je tem potrebnejše, ker je namen vzgoje vkljub individualnosti občen; vsem ljudem je občen smoter duševnega razvitka, kakor jim je občen smoter njihovega življenja. Razlika je le ta, da se nekateri bolj, nekateri manj približavajo temu smotru. Na sploh pa vse ne pristje vsem; tega je treba voditi, onega vzpodbati, kakor pravi Ciceron.

Dušeslovje nas seznanja s pojavi človeške duše, ono nas uči o možnostih in svojstvih človeških, razklada nam, kako se razvijajo misli, kako se skladajo v sode in sklepe; pri vsem tem pa govori največ o vkupnem bistvu naše notranjosti, prepuščaje nam samim, da si iz občnih znakov razberemo primerna vodila za razmotrivanje pojedinih svojstev. Temu moramo povsem pritrjevati, ker drugače ne bi dobili trdne podloge, na katero bi se naslanjala naša individualna opazovanja. Vsaj vemo, da je vsak človek na poseben način razvit, in to duševno in telesno. Vsak ima svoj potreben razum, ki se razlikuje od drugzega po vsebini, po razsežnosti, natančnosti in zvezi. Nadalje vemo iz izkušnje, da ima vsak človek svoje posebno srce, kar stori, da je ali veselejši ali žalostnejši, mirnejši ali živahnejši. Tudi volja je v vsakem človeku na poseben način razvita; vsled tega je človek več ali manj energičen, slab, dosleden itd. Razlika pojedinih ljudi se torej pokazuje v spominu in v mišljenji, v čustvovanji in v domišljenji itd. Na

teh posebnostih je osnovana raznolika znanstvena obrazovanost; taka posebnost človeška je podloga moralnemu svojstvu pojedincev, okusu in talentu za umetnost; od nje so závisni tudi verski nazori in sploh razna čustva.

Iz tega je razvidno, da ni prav, ako se preveč trudimo, individualnosti otroški dati drugo mer, določiti jej druge težnje. Pravo storimo, ako pustimo individualnost, kakeršna je, in ako jo le ondi silimo na druga pota, kjer bi se pokazalo, da je napačna. Da pa bodemo mogli to storiti, moramo pred vsem vedeti, česa želimo in česa ne dela gojenec po svoji individualnosti; sosebo pa nam je imeti vedno pred očmi ono dejanje, kakeršno daje prednost otroški želji. Ako najdemo, da je otrokovo delovanje, izvirajoče iz njegove individualnosti, pravo in njegovemu bistvu ustrezajoče, tedaj nam je opustiti vsako lastno željo in udati se moramo le otroškemu nagibu. Proti temu se pregreše vsi oni roditelji, kateri umetno vzgojajo svoje otroke. Taki otroci se vzgojé le navidezno po navodu svojih roditeljev, njihova prava priroda se ni zatrla po umetnih vzgojnih sredstvih, otroški nagibi so se umaknili ptujemu vplivu le za toliko časa, dokler ne neha pritisek nanje. Ko pa se osvobodé ptuje nadsile in ko postanejo samostalni, vzbudé se jim znova prvotne sile ter postanejo tem opasnejše za njih samo, pa tudi za občni blagor. Ko bi vzgojali na ta način, vzgojili bi le ponarejene osebnosti, podobe, kakeršnih kaže današnji svet v obilici. Na ta način se poizgubí oni čisti izraz osebe, obitelji, rojstva in národa, kateri priča o individualni sposobnosti vsakega pojedinca in vsakega národa. Kar je v pojedincah občnega in vkupnega, to se v teku izobrazovanja itak krepko razvije v vkupne znake, kateri potem določajo večjo ali manjšo omiko národove večine. Brez individualnih značajev pa bi moralo prenehati vsako uspešno tekmovanje.

Res, da teží vzgoja po občnosti, kajti inace bi jej nedostajalo krepke podloge, na katero bi se opirala pri različnih vnanjih ovirah. Prava podloga služi vsem pojedincom za merilo in vodilo njihovega notranjega in vnanjega vedénja. Z vsakim korakom, s katerim se oddaljimo od take občne podloge, približamo se individualnosti.

Za razne opravke se potrebujejo razni ljudje. Temu mora ustrezati že vzgoja, vender tako, da poleg individualnega razvoja ne zanemarja občnosti. Pri tem se je ozirati sosebo na to, kar človeku ostane še v poznejšem življenji; na tem se more izpoznati tudi ono, kar je imel v mladosti. Take posebnosti se večkrat imenujejo individualni značaji. A pravi značaj se rabi v drugem pomenu. Otroci imajo sicer različne individualnosti, a značaja še nimajo, kajti manjka jim volje, katera se najkrepkejše pojavlja v značaji. Otroška individualnost pa se ne zaveda svojega svojstva; ona se ne pojavlja z ono samosvestjo, da bi mogel otrok sam iz sebe razločevati pravo od nepravega. Zato največkrat ne moremo individualnosti soditi po posameznih dejanjih, kajti tako delovanje je lahko izjema od otroškega drugačnega ravnanja. Zato je tudi presojevanje individualnosti зависno od presojevatelja samega, to je od njegovega vsakokratnega duševnega razpoloženja, pa tudi od vnanjih razmer, v katerih se pojavlja otroško delovanje.

Zapreke pri vzgoji in pouku.

(Govoril Fr. Galé, učitelj v Šiški, pri učiteljski konferenciji za okolico Ljubljansko v 27. dan julija 1887. l.)

Znano je, da ljudska šola sama ne more otroka dovesti k namenu, kajti pred in za njo ter poleg nje vplivajo na-nj še drugi vzrejevalni faktorji — namreč: narava, rodbina, cerkev in ljudje raznih stanov, s katerimi otroci v dotiko pridejo. Ako ti faktorji delujejo vkupno in harmonično v blagor ljudske šole, sme se od slednje mirno pričakovati

povoljnega uspeha. Ako se ozremo po našej deželi in si ogledamo naše národno šolstvo, pridemo takoj do prepričanja, da tù ni vse, kakor bi si srcé želelo; da ti vzrejevalni faktorji ne delujejo složno in soglasno v prospeh vzgoje in učenja mladine, temuč še premnogokrat uničujejo drug drugega. Naša dežela Kranjska se gotovo ne more dičiti, da je v národnem izobraževanju storila toliko, kakor druge sosedne, posebno na severu ležeče dežele. Premalo je uvaževala koristi in potrebe ljudske šole. Dežela, katera vé ceniti ljudsko šolo, se je drží trdno ter se je vklene z vso navdušenostjo, dobro vedoč, da si s tem podkrepi in razširi svoje blagostanje. Zato tudi v naši deželi propada in se ni povzdignila obrtnija do tiste stopinje, do katere so se druge manj bogate dežele vzpele. Ne bom govoril, da prvi pogoj k vsakemu blagostanju je dobra ljudska šola, da mu ravno ona dá vsega, česar mu je treba v življenji. Da se ljudstvo te dobrote ne poslužuje, da ne vé koristi šole ceniti, da smatra šolo še premnogokrat ko potrebno zló, je žalostna resnica. To preziranje in to mrzenje do šole in učiteljstva odpraviti, bodi nam vsem sveta naloga!

Pogledimo zapreke pri vzgoji in pouku! Take so:

1. Neredna hoja v šolo. Vsakemu izmed nas je znano, da učenci, ki pridno ne hodijo v šolo, ne morejo imeti skoro nikakoršnega dobička od šolskega pouka. Čim pogosteje izostajajo, tem manj more ž njimi učitelj opraviti; vsled pogostih zamud se kaj celotnega nikakor naučiti ne morejo. Po neredni hoji v šolo pridobljeno znanje bi prisposodbljeval verigi, katera je izgubila svojo vkupnost, ker so jej odpali mnogi obročki. Znano je, da je v tej zadevi posebno naš okraj za drugimi okraji zaostal. Prazna šola učitelju jemlje veselje do učiteljskega stanu, ker vidi, da se njegovo delovanje na polji národne izomike ne ocenuje dovolj in se le prezira.

2. Družina in odrasli ljudje, s katerimi pridejo otroci v dotiko, vpliva mnogo na vzgojo otrok. Tù vidimo premnogo žalostnih vzgledov. Zidaj in zidaj na otroško srce, kolikor ti je drago; pride slednjič brezvesten in nemaren človek z grdimi besedami, podere ti v malo trenutkih vse, kar si leta si prizadeval v šoli, in temelj naj bode še tako trdno sezidan, jel se bode majati. Surovost nekaterih roditeljev ne pozná nobenih mej! Govorijo, preklinjajo in počénjajo reči vpričo otrok, da mora človeka ru-dečica oblit.

3. Paša. Vzpomladi, ko se začénja paša, imamo po naših šolah jako slabo šolsko obiskovanje. Ako vprašamo otroka: „Kje si bil včeraj?“ odgovoril ti bode: „Moral sem pasti“. Otroci pastirji so prava nadloga v šoli; od nje nimajo nobenega ali le malo haska, ker navadno zanemarjajo šolo, a če tudi dojdejo v šolo, navadno spijo ali sedé brez dela v šoli vsled težkotnega pastirovanja. Na paši počénjajo velikokrat nenravne reči ter pohujšajo drug drugega.

4. Revščina je tudi jedna glavnih ovir šolskega pouka. Ko pride mrzla zima ter sneg zapade, ostane otrok ubogih starišev domá, ker nima niti obuvala, niti obleke. Šolska postava velí sicer, da naj takim otrokom občina napravlja potrebno obleko; a ta postava je največ le na papirji, ker iskušnja vsakdanja nas le predobro učí, da občine kaj malo ali nič ne storé v tej zadevi.

5. Velika daljava v šolo. Daljna pot v šolo utruði učenca, izgublja čas, in ako je slaba pot ali neugodno vreme, izostajajo otroci iz šole. Med potjo v šolo uganjajo burke, se pretepravajo ter govoré in počénjajo marsikaj, kar ni prav in spodobno.

6. Žganje. Ta strupena pijača, katera razjeda, kakor trihinja — človeški drob, širi se kot kužna bolezen od hiše do hiše, ter kaže svoje trofeje že pri šoli. Otroci žganjarskih starišev so slaboumni in bedasti. Stariši sami jim dajejo pokušati in piti od te nesrečne pijače. To je nesrečno ljudstvo! Že dovolj nesrečni, da so ubožni, upijanijo

se od žganja, ne vedoč, da so potem še bolj nesrečni in ubogi. Ko sem bil v prejšnji službi, videl sem žalostne prizore! V krčmi videl sem neki dan, da je oče žganjar gostilničarju prinesel črevlje svojih otrok, ki jim jih je mati kupila za krvavo pridobljene novce ter denar, kojega je dobil za-nje, zapil in slednjič še otroka svojega, ki ga je prišel klicat, upijanal. Drugi pot videl sem svojega učenca, ki je na njivi pijan ležal. Poizvedel sem, da ga je lastni oče v krčmi z žganjem napojil, meneč: „da bode fant bolj močen“. S to pijačo uniči se rod moralno in materijalno. Tù ima gotovo cerkev in šola svojo veliko dolžnost, da zatira to strašno kugo.

7. Varovanje malih otrok domá. Večkrat se prigodí, da idejo stariši z domá; — v okolici Ljubljanski je to čestokrat, ker ljudje mnogo občujejo z glavnim mestom Ljubljano — in pustijo otroka samega domá, da varuje manjše bratce in sestrice svoje. Ker se to pogosto zgodí, tedaj tudi ovira pouk in zraven tega učenca odteguje od domačega učenja, ker mu primanjkuje časa, da bi se pripravljal za šolo.

8. V okolici večjih mest nahaja se navadno mnogo tovarn, katere dajó prostemu ljudstvu mnogo zaslužka. Zato tudi stariši komaj pričakujejo, da pošljejo svoje komaj 12 let stare otroke v tovarno, da si sami služijo svoj borni kruh. Da to ne vpliva dobro na šolo, vidi se že iz tega, ker je v takih krajih učeča se mladina zeló pokvarjena. — Na levem bregu Save pečá se ljudstvo tudi sè slamarijo. Tù pletejo otroci komaj 4—5 let stari kosman in kite za slamnike. Taki otroci so gotovo najbolj usmiljenja vredni. Otroci, prišedši iz šole domov, se ne smejo niti oddahnuti, temuč koj zapodi ga oče ali mati k delu in mu naloží nalogo, da mora toliko splesti, če ne; ne bo šel pred spat. Razume se, da otrok mnogokrat dela do polunoči in še dalje, da zadosti ukazu brezsrčnega očeta. Učitelj se ne sme čuditi takemu otroku, ako je potem v šoli zaspan in za učenje nesposoben.

9. Mrzenje do šole in učitelja. Resnica neovrgljiva je, da naše ljudstvo ni udano novi šoli. Dokler ljudstvo ne bode spoznavalo koristi šole, bode šola težko svojo nalogo izpolnovala.

10. Krajni šolski svéti. Ako imajo krajni šolski svéti namen, da ljudsko šolo in učitelja podpirajo, potem je to koristna naprava; ako pa ti nasprotujejo temu, potem le ovirajo napredek pouka. Žal, da učitelji premnogokrat tožijo o nepotrebi krajnega šolskega svéta, kateri učitelju tolikrat iz osebnih stvari polena pod noge meče in mu ovira pri njegovem poslu. Kako se mora včasi učitelj boriti in prosijačiti, predno dobí kak krajcer za napravo učnih pripomočkov!

Naštelo bi se lahko še mnogo zaprek, katere zavirajo vzgojo in pouk na deželi, a mislim, da sem tù le najbolj senčnate strani omenil. Gotovo potrebno je, da iščemo leka tem ranam, ki se prikazujejo v ljudski šoli, da jih kar je moč tudi odpravljamo, — pogledimo, kako!

1. Hoja v šolo izboljšala bi se s tem, da okrajni šolski svét ravná bolj strogo proti zanikrnim starišem. Ozira naj se na to, ali so zamujeni poludnevi opravičeni, ali ne; v zadnjem slučaju naj kaznuje naznanjene stariše — če krajni šolski svéti ne naredé v opombo postavnega uzroka zamud.

2. Učitelj naj, kolikor mu prosti čas dopušča, občuje z ljudstvom ter naj je poučuje v tej ali oni stvari in svoj pogovor vedno obrača na korist šole itd. Ponuja se mu tù lepa prilika nevedno ljudstvo poučiti in je napeljevati, otroke redno v šolo pošiljati. Ako bode ono preverjeno, da je učitelju res mar na blagru otrok, pošiljalo mu bode redno svoje male v šolo.

3. Učitelj naj si prizadeva, da vpliva na to, da si občina pridobí vkupnega črednika, ker izostajanje radi paše naj se nikakor ne ima za opravičljiv uzrok, ker postava odločno prepoveduje živino pasti šolskim otrokom.

4. Naj pospešuje in podpira vsako društvo, ki služi v izobražbo in omiko ljudstva, kakor bralna in pevska društva. S tem pospešuje omiko ljudstva, da si v prostih urah, mesto da bi pilo in razgrajalo po krčmah, s čitanjem časopisev in dobrih knjig poučuje in s petjem blaži srce in um.

5. Krajni šolski svet naj bi se prisilil, da bi nakupil knjig in zvezkov ubogim učencem. Koliko dražega časa izgubijo taki otroci v šoli, ki so še drugim v nadlego ter jih motijo pri delu. Stvar bi ne stala toliko, a šoli bi to mnogo koristilo.

Ljudski učitelj naj ne bode le učitelj izročene mu mladine, ampak izobraževalno naj deluje na vso okolico, v kateri živi. On naj bode v svojem domačem in javnem življenju najlepši vzgled dobrega, poštenega in značajnega človeka in zvestega državljana. Z dostojnim in ljubeznivim obnašanjem naj se povsod kaže pravega in odkritosrčnega prijatelja svojemu národu. Ljudski učitelj naj zagovarja in pospešuje vsako podjetje, ki deluje na nravni in dejanski dobiček, napredek in razvitek človeškega blagostanja, in to še posebno, ako je na korist njegovi občini. Skrbel bode nadalje, da se med ljudstvo širijo domače, poučne knjige ter priporoča društva, katera delajo v izobraženje in razširjanje domačega književstva. Da mu je pa mogoče to lepo nalogo izvršiti, treba mu je, da s pozornim očesom opazuje vse svetovne dogodke, posebno napredovanje národnega blagostanja. Dobro naj se seznanja s šegami, potrebami in navadami svoje občine. Vedno naj preudarja in misli, kako bi vsakemu posameznemu občanu pomagal in pripomogel k napredku in izboljšanju. Končam k sklepu z besedami Schmidta: „Smoter, ki ga ima učitelj doseči, je velik in vzvišen; pot do tega pa je trnjeva in polna muk. Nasproti pa je njegovo delo višje cene, nego vse drugo, po čemur hrepeni človek, kar si sicer vsvoji“.

Knjiga Slovenska

v
XIX. veku.

Lavoslav Gorenjec Podgoričan (Leopold Gorenek, Deželanov, Podgoriški, Gojko) r. 12. nov. 1840 v Podgorici pri Šentrupertu na Dolenjskem, gimnazijo zvršil v Novem Mestu, bogoslovje v Ljubljani, sveč. 1865, služboval kapelan v Koprivniku na Kočevskem, v Šent-Lorencu na Temenici, Slavini, Šentjurju pod Kumom, l. 1876 župnik v Adlešičah, kjer je u. 19. febr. 1886. Javno pokazal se je v

1) Zg. Danici l. 1862: Iz zedinjenih držav. L. Podgoriški. — Dr. Ignacij Knob-leher. — L. 1863 str. 219—279: Nevera ne blaži. Česki spisal Václav Štulc, poslovenil Deželanov, kateri je zložil tudi pesem (str. 279):

Pogrebec.

1. Koplji, koplji mi lopata, Groba temne odpri vrata, Trudni da k pokoju leže vanj! Ure so življenja štete, Star'c, mladeneč, malo dete Zgrudi v grob se, ko ne misli nanj.	2. Prej, poznej, gotovo pride Smert; nihče jej ne uide. Kar rodi se, zopet mine vse; Solnce, zvezde, luna jasna, Cesar, kralj al dvica krasna: Istim vse zakonom vklanja se.
3. Koplji pridno mi lopata, V svet nov odpri njemu vrata, Ki zastoj iskal je tukaj mir. Serce bo se ohladilo, Ran skelečih ne čutilo: Tam neha življenja divja tir.	4. Znancem svojim in tovaršem, Otročičem, blagim staršem Le za kratek čas je dal slovo. Daleč ni več ura zadnja, Kmalu njih gomila hladna V svoje krilo tud sprejela bo.

5. Koplji, koplji mi lopata,
 Groba temne odpri vrata,
 Trudni da k pokoju leže vanj!
 K družim tukej brez števila
 Mene boš tud položila,
 Ko minul mi bo življenja sanj.

L. 1864 str. 17—93: Mirijam. Česki V. Štulc. Str. 197—232: Skopuh. V. Štulc. — L. 1866 str. 59—134: Morivec pa spovednik. Štulc — Deželanov. — L. 1867 str. 60—110: Spominek živemu. Štulc — Gorenc. — L. 1868: Prava ljubezen. Iz poljskega časnika Gwiazdke, posl. L. Gorenc. — L. 1872: Profesor J. Greuter. Po Světozoru L. Gorénjec.

2. Glasnik l. 1862: Narodsko blago. Izdana kraljičina. Pripovedka o smerti. Šaka narodnih drobtin in vraž. Mačeha in pasterka. Narodne vraže in navade. Zapisal in nabral L. Podgoriški t. j. Gorenc (L. 1861: Narodne zagonetke. Narodna pripovedka o Šembilii. Nabral v Novomeški okolici L. M. Podgoriški t. j. Leopold Molj, kateri je sodeloval tudi v Nanosu, gl. J. Vijanski, a je potem utihnil). L. 1863: Zlatoperi tič, konj zlatogrivec in volk. Kristus in Peter. — L. 1864 str. 8—94: Kosovo polje. Historiško-romantičen obraz, v češčini sp. P. Chocholoušek. Poslednji Orbita. Česki sp. J. E. Vocel. — L. 1866 str. 131—336: Rudeča suknja. Poljski sp. M. Čajkovski. — L. 1867: Koprivnik. Lov s sovko. Domača perotnina. Po češkej „Živi“. — L. 1868: Brdičev. Poljski sp. Al. Jellowický, posl. L. Gorenc Podgoričan.

3) Novice l. 1862: Vojaški begun. Krajinska narodna pripovedka. Iz Leptira Podgoriški. Kako se razširjajo rastline in živali po svetu. Turško. Mnogovrstne mravlje v Afriki. Nočajski zmaj. Pripoved iz srbske vojske. P. Chocholoušek. — L. 1863: Opica gorila. Gnjezdijoča opica. Severni medved. — L. 1864: Nektare avstralijske živali. Tičetulenj. Mravljičar. Krilata léverica. L. 1869 str. 45—126: Krvina. Zgodrom. obraz. P. Chocholoušek — Podgoričan. — L. 1883 str. 238—402: Podoba. Povést. Ruski sp. N. V. Gogolj. — L. 1884 str. 151—305: Noč pred sv. dnevom. Maloruska povest. Gogolj. Nos. Gogolj. Str. 312—384. — L. 1884 str. 391—423 in l. 1885 str. 6—186: Zamet v stepah. Poljski sp. Mihal Grabowski (Eduvard Tarsca). — L. 1885 str. 354—378: Temi pod plaščem ali Rabljevo delo o polnoči. Po češkej „Narodne knjižnici“.

4) Učit. Tovarš l. 1862 str. 280—296: Lastnosti narodovega učitelja a) Pobožnost in čudorednost. b) Plemenito serce in breziporočno življenje. c) Ljubi naj svoj stan in mladež. d) Zdravje. e) Dobrovoljnost. f) Zadostna omikanost. g) Domoljubnost. Sp. Podgoriški.

5) a) Koledar družbe sv. Mohora l. 1862: Vganjke. — L. 1863: Varšavski jermenar. Poljska povest. — L. 1874: Deveterih enega! Božična pripovedka. b) Večernice l. 1862: Izlandija. — L. 1864 str. 1—39: Oče in sin. V. Štulc. — L. 1880: Požar v prajiriji. Resnica ima svojo moč. — L. 1882: 67. številka, 2. nadstropje, 3. vrata. Črtica iz življenja nekega duhovna.

6) Cvetje iz domačih in tujih logov. — A. Janežič šestka III: a) Agapija. Obraz iz jugoslovenske zgodovine. V češčini sp. Pr. Chocholoušek — Podgoričan. V Celovcu 1864. 12. str. 80. — Šest. IV: b) Kirdžali. Podonavska povest. Poljski sp. M. Čajkovski. V Celovcu 1865. 12. 318.

7) Slov. Narod l. 1869: Poslednji bosanski kralj. Zgodrom. obraz, česki sp. P. Chocholoušek. Petušкова ljubezen. Ruski sp. J. S. Turgenjev. Ovručanije 1794. leta. Poljski sp. M. Czajkowski. — L. 1870: Nenadno! Poljski sp. E. Dulski. Harambaša.

Česk. Chochol. M. P. Pogodin po Svetozoru. — L. 1871: Junaci v rudečih čapkah 1848. leta obraz. Po Jokai-u. Bilježnikova hči. Novela iz srbskega življenja. Sp. Damjan Pavlovič. Dubenske pogodbe. Poljski sp. J. Kraszewski. Josip Juraj Strossmayer. Po Svetozoru. Olovnicca pri Majciejevcih. Po Josipu Zelenki. Izkušnjavstvo. Basen. Po Krasinskem. — L. 1872: Dr. Rieger. Po Svetozoru. — L. 1873: Plašč. Ruski Sp. Gogol. (Vid. Listki IV. str. 30—95). — L. 1876: Zaljubljeni hudič. Ukrajinska povest. Plemenitaš stare Poljske. Po Jaroši Bejti.

8) Letopis Matice Slovenske l. 1869. I: Ilija. Zg. rom. obraz iz bolgarskega života. Chochol. II. Tundza. Obraz valaškega života. Po Odeškem almanahi. — L. 1870: V torek i petek. Poljski J. Korzeniowski. Termolama. Ukrajinska povest. Polj. M. Czajkowski. — L. 1871: Ciganije v Angleškej. Po češčini. Adamante. Po M. Jokai-u. — L. 1872—73: Taras Bulba. Davnega Ukrajinskega života obraz. Ruski Gogolj. — L. 1874: Mihael Čarnišenko, ali Mala Ruska pred osemdesetimi leti. Ruski sp. P. Kuleš. — L. 1875: Povest, kako se je Ivan Ivanovič razprl z Ivan Nikiforovičem. Rus. Gogolj. — L. 1877: Družinski život v Jugoslovanskej. Po B. Bogišiči. — L. 1878: Obrazci iz prirode in života na Tatrah. Po poljsk. pesniku Vinc. Polu. — L. 1881: Nekibe. Zg. rom. obraz po česk. „Jihu“.

9) Besednik l. 1870: Faktor (prim. Brdičev v Glasnik.). Dopisi. Polj. J. Korzeniowski. L. 1871: Kočevske vraže. Sinovska ljubezen, iz Poljskega. — L. 1872: Popotovanje v poštnem vozu. Ruski sp. Pogorelski. Serbske narodne basni. Vzvišujoča ljubav. Poljske vojske obraz. Noveleta. Po Wojcickem. Domači prihranek. Po ruščini. Pravljica o klobuci. Zeló žalostna resnica vsem klobukom in njih prijateljem. Humoreska. Česki sp. V. Hálek. Kijevski školaci. Rus. Gogolj. Begler-bega sin. Slovaška povest. Sp. Csáki Ferencz. — L. 1873: Pogrebni običaji v Poljskej. Lhov. Lovski prizor. Rus. Turgenjev. Tamuli in Santali. Hvaležnost, sp. J. Korzeniowski. Poppevača, sp. Turgenjev. Skrivnostno trpenje, po M. Jokai-u. Jurij iz szent — Tamása. 1848. leta obraz. Po M. Jokai-u. Mihael Vasiljevič Lomonosov. Po obširnem Čiাগovem spisi. Turški pogreb. Gubernij Jenizaj. Po Stepanovu. — L. 1874: Osoden kraj. Dogodek 1848. in 49. leta. Ogerski sp. M. Jókai. Prodaji. Kavkažk obraz. Po Vojt. Potockem. Povest o pečenej glavi. Nadškof grof Ledóhovski. Zaljubljeni hudič. Ukrajinska povest (cf. Narod 1876). Ciganje v Srbskej. Dvoboj v pustini. Taškend. — L. 1875: Kako v severnej Afriki divje koze lové. Srbske kneževine bivalstvo. Zajetje v Čerkasih. Kavkažk obraz. — L. 1876: Kratkočasnice str. 155—203. — L. 1877: Učenaška nezmotljivost. Kratkočasnice. Slovenski pregovori itd.

10) Soča l. 1872: Anica, prevod iz Poljskega itd.

11) Zora l. 1872: Berači in beračice v Poljskej. Po Kraszewskem. Aleksander Fedorovič Hilferding. Plemenitaš stare Poljske. Po Jaroši Bejti (cf. Nar. 1876). Nikolaj Vasiljevič Gogol. Po raznih slov. vestih. — L. 1873: O Huculih in Horálih na Karpatih. Krošnjariji v Ogrskej.

12) Slovenec l. 1873: Kavkaz. — L. 1875: Zajetje mej Čerkesi (cf. Besednik l. 1875). — L. 1876 št. 143 in l. 1877 št. 1 do 21: Nekoliko dni pri Horvatoviču. Obrazci iz bojnega tabora. Po Svetozoru. — L. 1878: Jaroslava Čermaka smrt in pogreb v Parizi pa zopet pogreb v Pragi. Podgoriški.

13) Kres l. 1881: Pregovori. Vraže. — L. 1882: Škratelj. Narodna pripovedka belokranjska. Kako Indi svatujó. — L. 1886: Kako Kočevarji snubijo in ženitujejo. Kovač. Narodna pripovedka dolenska. Zapisal Leopold Gorenjec Podgoričan. Vid. opazko str. 177: L. Gojko.

14) Ljudska knjižnica l. 1885: Mati in sin. Skopuh, sp. V. Štulc (cf. Danica l. 1864). Beneška nevesta, zgod. povest po česk. Jihu. Očeta Blaža otlina, po dr. V. Baubergerju.

15) Koča za vasjó. Povest. Poljski spisal Josip Ignacij Kraševski. Preložil L. Podgoriški. V Ljubljani 1886. 8. 323. Zabavne Knjižnice I. Zvezek. Zal. Slov. Matica. Tiskarna Katoliška.

16) Mrtve Duše. Poema. Ruski spisal N. V. Gogol. Preložil L. Podgoriški. V Ljubljani 1887. 8. 248. Zabavne knjižnice II. Zvezek. Zal. Slov. Matica. Kat. Tiskarna.

Poema „Mrtve Duše“ jel je bil ranjki prelagati vže l. 1872 (Vid. Besednik 1872 str. 95), povést „Koča za vasjó“ pa je prestavljal v svojem največem trpljenju, kedar bolan za vodenico celih šest tednov ni mogel ne ležati ne sedeti, ter se je po noči in po dnevu stoječ pri mizi nekoliko motil ž njo v prevelikih bolečinah. Prav res čuditi se mora človek ogromnemu številu umotvorov, katerih mnogi bi dali nam cele knjige, iz tako različnih pisateljev, in tako raznih jezikov slovanskih. Ne drznem si reči, da sem popisal vse spiske njegove. Sicer glej „Zvon“ 1886 str. 187—8; „Kres“ 1886: Lavoslav Gorenjec-Podgoričan, spisal Andrej Fekonja (str. 82—85); „Slovan“ (1886 št. 12. 13), spisal Janez Šašelj, ranjkemu vrli pomočnik v Adlešičah.

Ivan Vrban Zadravski r. 4. apr. 1841 v Vukreti za Dravo blizo meje Koroške, gimnazijski dijak v Mariboru, u. 15. apr. 1864. Po njem prišla je na svetlo:

Lada. Almanah za leto 1864. Vredil in izdal J. V. Zadravski. V Mariboru. 8. 128. Nat. E. Janžič. — Spiski njegovi so menda: Životopis Elizabete Kulmanove (s sliko); Blisk (Pes.); Ljubezen in domovina. Novela, po nemšk. posl.; Odlomek iz „Romeo in Julija“ II, 2. Angelj mirú. Novela. — Drugih so na pr.: J. G. Plevrat, starozgod. povest. T. P: Spomin na Bled. S. Pohorski: Žerjavi, Lastovka, Vtopljeni zvon. Podgorjanski: Slovenka, Savingrad, hist. novela. Rogački: Lahko noč. K Ločki: Bratom, Moj dom, Na gori. Krajnc (dijak sedmošolec u. 1864 v Mariboru): V mraku, Serenada. M. Flegerič: Potočnice, V spomin J. Vrbana. P. t. j. J. Pajk: Ladi (Pes.), Spominek (str. 125), kjer piše: . . „Ni še bila njegova Lada čez polovico tiskana, ko so otrpnile nja roke, ko se je povzdignil od zemlje duh mladega pesnika, ki je z gorečim veseljem vredil malo delce svoje. . . Dovršil je gimnazijo v Mariboru z izvrstno maturo, čeravno ga je zadnje leto bolezen (sušica) že hudo stiskala. Bogate zmožnosti so mu bile dane. Razun jezikov, ki se v šolah rabijo in učijo, je govoril lepo laški, in francoski, in prestavljal umno Šekspirove igrokaze. Ednajst jezikov mu je bilo znanih. Prebiral je radostno časnike slóvenske, poezije St. Vraza, in srbske narodne pesmi so ga posebno navduševale. Nja pisava, nemška kakor slovenska je bila gladka, posebno krasno so donele nja milonežne pesmice itd.“ — In M. Flegerič mu v spomin poje na pr.:

1. Komaj je rožica cvesti začela,
Cvela je kratke, prekratke le dni,
Širila duh svoj po vrtu, — al vela
V prah se razsula, — glej več je že ni . . .

7. Misli med nas pripeljati si Lado, —	8. Ljubil si umno Šekspirjevo Vilo,
Lada zagledala beli je svet,	Večih jezikov sladkost si poznal,
V kateri poslavil si pevkinjo mlado,	Cenil naj bolj si slovenščino milo,
Ki je povenila — mladi še cvet.	Mlado življenje si Slavi podal.

France Kosmač r. l. 1845 v Cirknem, latinske šole obiskoval v Gorici, na Reci, v Zagrebu, kjer je osmošolec u. 31. jan. 1864. Po smrti njegovi so bile tiskane:

Pesmice Franceta Kosmača. V Zagrebu 1864. 12. 47. Nat. K. Albrecht. Predgovor jim je spisal Matevž Trnovec, kateri v njem tudi pravi: „Rajni je bil visoke, čvrste postave, pravi korenjak na telesu in duši. . . V peti šoli že loti se predstavljaja greške Ilijade, ktere je prvi dve knjižici poslovenil v izvirnej meri in ju potem v šestej in sedmej šoli pilil in popravljaj. Kakor pridna bučelica znal je tudi šolske počitnice obračati v svojo in splošno korist nabiraje v tem času narodne pravlice, vraže, vganjke, prislovice in pesni (gl. Torbica, Drobtinice itd.), katerih je mnogo nabral in izročil slavnemu profesorju v goriškem semenišči g. Kocijančič Stepanu. Učil se je pridno posebno slovanskih jezikov. Hrovaški je prav dobro govoril in pisal, česki je dobro razumel, kaj rado pa je rusovske bukve prebiral. Bil je v resnici pravi domoljub in ne le Slovenec, ampak Slovan, ter nikakoršen strašivec itd.“ — Zložil je pesmi p. Očevini, Sloveniji, Zavičaju . . Slovanska zarja, Prešernu, Vodniku, Lambergar, Mladenič na mogli itd. Na primer bodi:

Sloveniji.

1. Prelepa si slovenska domovina! V planjavah tvojih snegovi kopné, V dolinah tvojih reke se valé, Prežlahna loza krije ti brdina.	2. Bogata si slovenska domovina! Sreberne kaplje tebi se cedé, Koristne rude tebi se talé, Redi te voda, gora in dolina.
3. In zemlja ti se pišes Slovenija, Oj kako radost mi srce prešine, Ker morem šteti se med tvoje sine.	4. Al zraven mila žalost, domačija, Osrčeje za te vneto mi zaliva, Ker zmir še tuja moč na tebi biva.

Ljudski učitelj in kmetško gospodarstvo.

(Za okrajno učiteljsko konferencijo Ljubljanske okolice v 27. dan julija t. l. pripravil J. Svetin a).

Mnogo se je v novejšem času razpravljalo v zborih, pisalo v knjigah in časnikih ter nasvetovalo marsikatero sredstvo, s katerim bi se moglo rastočej bedi in propadu kmetijstva izogniti ter mu pripomoči do one stopinje blagostanja, ki jo zavzema v sosednih naprednih deželah.

V tekočem stoletji napredka napredovalo se je silno v vseh strokah, napredovalo se tudi v kmetijstvu. Človeštvo izumilo je sredstva, s katerimi hoče podvreči si vsako ped zemlje, ž njimi gospodovati v zraku in na vodi; ta sredstva mu primorejo, da si v najkrajšem času z malim naporom svojih telesnih moči od natornih darov prisvoji največ haska. Kdor pa ne napreduje s časom, poplavijo ga časa valovi. V tem obziru smo v našej ožji domovini mnogo zaostali za drugimi deželami. Napredovati nam je treba, to je jedino sredstvo, da se doseže napredek na gospodarstvenem polji. Priznana pa je resnica, kako trdno se drži naš sicer razumen kmet starih načel in navad, kako težko ga je sprijazniti z novimi iznajdbami, ki jih smatra za ničeve novotarije.

Ljudski šoli se tedaj nalaga velevažna, a težavna naloga, z besedo in vzgledom kmetovalca pridobiti za nove nazore v otročjem za vse dobro in koristno vzprejemljivem srci vcepiti veselje do naprednega kmetovanja, prihodnji naraščaj seznaniti z onimi vednostmi, ki so podloga umnemu gospodarstvu sedanjega časa.

Na ta način bode ljudska šola, ne le kot gojiteljica raznih ved in znanosti, marveč tudi kot pospeševalka narodovega blagostanja svojo zadačo povoljno rešila ter prihodnji generaciji osigurila boljši obstanek.

V to svrhu vpeljali so se v ljudski šoli kmetijski nadaljevalni tečajji za učence povnljalne šole. Osnoval se je učni črtež za kmetijska nadaljevalna izobraževališča, ki

naj služi v podlogo in ravnilo pri sestavi učnih črtežev za nadaljevalne tečaje. Obseg učne stvarine ima se uravnati po naobraženosti učencev, po številu učnih ur v posameznih tečajih in slednjič po krajevnih razmerah.

Ker so se učni predmeti nadaljevalnic razun kmetijstva itak užé v vsakdanji in ponavljalni šoli bolj ali manj obširno predavali, naj se tedaj učitelj v kmetijskem tečaju ne spušča predaleč v učeno, globoko in predrobno razlaganje posameznih nauk, da ne trati užé itak skromno odmerjenega časa na kvar glavnemu predmetu — kmetijstvu, temveč naj užé prebavljeno učno snov z učenci ponavlja in primerno dopolnjuje.

Pri izbiranju učnega gradiva iz kmetijstva ozirati se je učitelju na užé imenovani učni črtež in na nedostatke, ki jih je med ljudstvom opazil v raznih strokah kmetijstva; tū pred vsem omenjam sadjarstva, o katerem v naslednjem nekoliko obširneje.

Sadjarstvo ali ovočarstvo je zeló važna, a žal — pri nas do sedaj zeló zanemarjena panoga kmetijstva. Ljudski učitelj more dokaj pospeševati napredek v sadjarstvu ter marsikaj storiti, da postane sadjarstvo vir blagostanja. Razume se, da mu je treba, ako hoče doseči povoljen uspeh, v prvi vrsti veselja in navdušenosti do stvari same, praktičnega znanja in potrebnih pripomočkov, kajti nazornost je, kakor pri pouku v drugih predmetih, tudi tukaj glavna stvar; z zgolj teoretičnim poučevanjem se bode malo ali pa celó nič doseglo.

Pouk v sadjarstvu pa je še le dovolj nazoren in praktičen na podlogi pravilno urejenega šolskega vrta in, ako ima učitelj vsa potrebna učila na razpolaganje. Umeje se, da šolski vrt ne more vzrasti kar čez noč iz zemlje; treba je leta in leta, ako se hoče kaj poštenega narediti in vender se nikdar ne izgotovi, ker človek se vedno učí kaj boljšega in novega. Dokaj truda in denarnih žrtev je treba učitelju, predno izpremení kos neobdelane zemlje v vzgleden šolski vrt. Tū je treba staviti ograjo, zemljo globoko prepkopavati, napeljevati pota in steze; treba še drugih vrtnarskih del, kojih učitelj s svojimi šibkimi učenci ne more izvrševati; mora si tedaj od svoje pičle plače pritrirati marsikak krajcar, da si najame delavskih močí, kajti občina navadno svojo blagajnico v ta namen nerada odpira. Učitelja vodi in vzpodbuja pri takem nevhvaležnem delu vzvišena zavest, da dela v občini blagor in korist ljudstva in največje zadostenje za njegov trud mu bode, ko bode videl, da se je ta ali oni občán, ki se mu je pri njegovem neumornem delovanju posmehoval, gredoč mimo spretnega in z lepim drevjem nasajenega šolskega vrta, vnel za sadjarstvo ter prišel do prepričanja, koliko se doseže, če je človek marljiv in vztrajen.

Šolski vrt pa ni le učilnica, kjer si mladina pridobiva potrebnega znanja o umnem sadjarstvu in kmetijstvu sploh, temveč tudi prostor za njeno vzgojo, kjer si blaži duhá ter vnema za vse lepo, dobro in blago. V srci marsikaterega otroka se le-tu dá obuditi kal, ki je pomenljiva za vse njegovo prihodnje življenje. Otroci, koje je učitelj napeljeval k ljubezni in veselju do sadjarstva, ne bodo zlobno poškodovali drevesca; imeli bodo spoštovanje do javnih nasadov. Drevesnica je učitelju najbolje sredstvo, da otroku pokaže, koliko je sadjarstvo vredno. Da si učenci, kolikor možno, urijo v vseh sadjarskih postopkih, treba je, da po učiteljevem navodu lastnoročno izvršujejo posamezna dela, tedaj sami sejejo, presajajo, plemenijo in obrezujejo. Prvi poskus, ki se učencu posreči, razveseli ga, utisne se mu globoko v spomin, da ga nikdar ne pozabi.

V prostih urah naj gre učitelj z večimi učenci, ki so se v šolskem vrtu odlikovali, po posameznih vaških vrtilih in naj na tamošnjem sadnem drevju izvršuje potrebna dela. Ko sosedje uvidijo korist tacegu dela, plemenili bodo tudi sami svoje slabo drevje s čepiči boljših vrst, vzlasti tacih, kotere v dotičnem kraji rade in obilo obrodijo in katerih sad se dá porabiti za kupčijo. Take čepiče naj jim učitelj preskrbí iz šolskega vrta, ako ima užé za to sposobna drevesa, ali pa naj jih pri kakem odličnem sadjerejcu za-nje naročí.

Poglavitni namen drevesnic ljudskih šol je pač ta, da se vzgojuje v njih plemenito, visokodebelnato sadno drevje, kajti — ako se prodajajo kmetu slabotna, nizka drevesca, kojih kmet ne ceni, ker si misli: kdaj bode iz tega drevo, — tedaj se za-nje malo zanimala, in nasledek tega je, da hudobni in nerodni ljudje, pasoča se živina in zajci drevesce ugonobijo, da v prav malo letih iz gospodarstva izgine. Ako hočemo, da se bode sadno drevje zaželjeno po kmetijah množilo, je treba, da se oddaje iz šolskih vrtov drevje, kateremu so lepa, visoka in močna debla užé vzgojena. Tako drevje bode cenil najprejprostejši kmet, ga bode skrbno gojil ter pazil, da se ohrani.

To so tedaj poglavitne točke, na katere naj se ljudski učitelj ozira, da si pridobi srca občinstva, sredi katerega deluje, da budi in širi med národ veselje do sadjarstva, ga unema in vzpodbuja k vztrajnemu delu, vsled katerega se bode v malih letih naša ožja domovina preobrazila v velik krasni sadni vrt, ki bode ne le v ponos in kinč národa, temveč tudi vir blagostanja.

Zloga mej učiteljstvom.

(Poleg konferenčnega poročila.)

„Nepokojni vi ljudjé!
V daljno strmo visočino,
V tamnih brezen globočino
Hrepenijo vam željé!
Eno pak potrebno je:
Skrbi zase, ljubi brata,
Dvigni ga, odpri mu vrata
In sodnik naj bo srcé!“

Levstik.

Učiteljski stan je svet stan, kajti ljudski učitelj nosi blagor izobraženosti ubogemu človeškemu rodu tudi v skrita gorska selišča, a da je težaven, jako težaven, pritegne mi vsak človek. Izvestno znano, da bi svet sè svojim licemerstvom ne navduševal učiteljstva na delovanje vzvišene ideje — izobraževanja človeškega rodu, ako bi ne nosilo učiteljstvo užé v srci dušnega zadostenja za sveto stvar. Ker ima učiteljstvo — mislim ljudsko učiteljstvo — učiteljstvo v obče imenovano tako vzvišeno nalogo na svetu, ni vesela prikazen to, da svoje moči razdvajamo a mejsebojno nezlogo. To je našim sovražnikom orožje, na korist jim tudi ni toliko, a nam samim je le na škodo.

Ne mislim, da bi tožil o zdanjih časih ter hvalil preteklost „njega dnij“, naravnost povem, da v tem nisem črnogledec. Ne bode mi torej samo tožiti o naši nezlogi, marveč tudi pohvalim našo stanovsko zlogo. — Preudarimo tedaj: 1. kaj ovira zlogo mej učiteljstvom, 2. kakova bodi, da bode na blagor učiteljstvu liki javnemu uradniškemu stanu ter šoli, 3. da ne bode tolikanj vohunstva višjim šolskim oblastvom.

Pogostokrat se dogaja, da je človek sam sebi najhujši neprijatelj. Živí in dela sebi na škodo, da si se mu večkrat povrača pravo spoznanje. To veljá v širšem pomenu za kateri koli stan posebe. Kakor posamezni človek, isto tako boleha ves stan za raznimi boleznimi.

Nahajamo človeka, kateri živí in deluje do smrti zvest mladeniškim idejalom svojim. Značajni svet ga imenuje svojega ter je ponosen nanj; nekateri drugi in vsi značaji, ki ne stojé na svojih nogah, se mu posmehujejo ali ga milujejo.

Nihče mi ne bode oporekal, da pravi značaj ni prvi vir zlogi — kakor je nasprotno neznačajnost — v obče tudi prvi vir nezlogi. Hvala Bogu! mej slovenskim učiteljstvom nahajamo še mnogo pravega značaja.

Istina je, naš stan je star, odkar stoji svet, a pravno stališče je dobil v Avstriji še le pred nekaj leti. Ta činitelj, prehod iz stare v novo šolo, oviral je učiteljstvo, da

še nima one zloge, one organizacije, kakoršne zasluži po božjem in človeškem pravu. Vzvišena naloga našega stanu je moji duši zastava, da smemo v prihodnost zreti z veselo nado; učiteljstvo je omikan stan, ob vsakoršnih nevihtah bode znal braniti svoje pravne pravice.

Poznamo ljudi, kateri žive le zarad sebe — a ob jednom tudi na škodo svojemu bližnjemu. Zlatega Levstikovega nauka: „Skrbi za se, ljubi brata, dvigni ga, odpri mu vrata in sodnik naj bo srcé“, poznajo dosledno največ le prvi stavek. Kakor vsak stan, tudi naš ima nekaj takih življev; — taki ljudje so po mojem mnenji največja ovira učiteljski zlogi — saj to so pravi neznačajniki.

Taki škodujejo največ s tem, da svojim posameznim tovarišem in tovarišicam jemljejo dobro ime, hoteči ob jednom sebe povzdigniti, kar se jim tudi posreči pred nevednimi ljudmi.

Tudi to ne pospešuje zloge mej nami, kar zdaj omenim. Nahajajo se tovariši, ki mislijo, da ima sam posebno veljavo pred ljudmi, ki si domišljeje, da ni vredno občevati s svojimi tovariši. Domišljeje si, da pozná svoje ljudi — kajti modrosti se je natisil z veliko žlico.

Umejem, dragi tovariši in tovarišice, to so žalostne resnice. Kdor misli pošteno za naš stan, ne bode kazal svoje modrosti s takimi dejanji.

Kakšna pa naj bode zloga, da bode na blagor našemu stanu? Naša zloga bodi osobna in stanovska. Naše prijateljstvo ali občevanje bodi odkritosrčno, ne licemersko.

Verujmo trdno, da le zloga jači; mej nami bodi zaupno tovarštvo, osobne ali stanovske slabosti ne odkrivajmo drugim ljudem; osobne žalitve mej seboj poravnajmo, kolikor je mogoče, ter molčimo o njih pri drugih ljudeh, zlasti pri prostem kmetu; zagovarjajmo učiteljstvo **povsod in vselej**, da si nismo morda komu kje osobni prijatelji. Tù naj nam bode v vzgled naša čestita duhovščina.

Izvestno je, vsi smo grešniki — vsak ima svoje slabosti. Kogar morda pèče vest, ker sem mu jo s svojim poročilom izprašal, reci: „Peccavi!“ — grešil sem, a tudi se kesam ter bodem popravil in poravnal, kar sem zakrivil.

A. Likozar.

Književnost.

— „**Angeljček**“, otrokom učitelj in prijatelj. Izdal Anton Kržič. III. zvezek. V Ljubljani, 1887. Samozaložba. Tiskala „Katoliška Tiskarna“. Ta užé zeló priljubljena knjižica ima zopet prelepo zbirko prav mičnega, otrokom primerne in koristnega blaga. Obsega namreč na 48 straneh te-le zanimive stvari: Papež Leon XIII., zlatomašnik (s podobo). Sveti Nikolaj (s podobo). Prve jaslice (s podobo). Lepi zgledi prvega sv. obhajila. Šola rajске nedolžnosti. Varuj se hudega! Delaj dobro! Dete, táko-le bodi (pesem). Tam mrtva mamica (pesem). Križi in težave otročjih let (s podobo). Naša deca. Prvi sneg (pesem). Veriga. Kteri naj ima domačijo. Šaljivi pripovednik (pesem). Francek, žebelj, kleščé (pesem s podobo). Rebus. Uganke in šaljiva vprašanja. Vsa knjižica je prav mična zlasti pripravna za „Miklavža“ in za „mali kruhek“ o božiču. Stane samo 12 kr.

— „**Matica Slovenska**“. Društvene knjige za l. 1887. so gotove; te dni jih „Matica“ prične razpošiljati. Ljubljanski udje dobé jih lahko od 27. do 30. t. m. vsak dan od 11.—12. ure dopoldne v društveni pisarni; s 1. decembrom počenši pa na dom. Čč. p. n. poverjeniki blagovolé naj pri tej priliki, ko razpošiljajo letošnje knjige, pobirati ob jednom društvenino za prihodnje leto, kakor se to brez vsake ovire godi pri „Družbi sv. Mohorja“. Društveniki prejmo letos tri knjige, in sicer: 1. Letopis za l. 1887, uredil Fr. Levec, v obsegu 24 1/4 tiskovnih pol; 2. dr. Fran Lampe: Vvod v modroslovje (12 pól); 3. Gogolj-Podgoriški: Mrtve duše (poema 15 1/2 pól); skupaj

51³/₄ pól. Kdor pa društvenine ni plačal, knjig tudi ne dobí. Ostati jih utegne le malo čez število upisanih udov „Matice Slovenske“.

— „**Jos. Stritarjevih zbranih spisov**“ je užé 22. snopič na svetlem.

— „**Ob uzgoju**“. Misli Nikole Tomasea. S talijanskoga preveo Skender Fabković. Zagreb. Naklada hrv. pedagog.-književnoga sbora, 1887. (Knjižnica za učitelje. Knjiga XIX.) S podobo Nikola Tomaseo. Ta zanimiva knjiga ima jedrnate spise o vzgoji in sicer: I. Obča načela, II. Čustvo, III. Um, IV. Književni nauci, znanosti, V. Škole i sloboda.

— „**Emil III ob uzgoju**“. Napisao J. J. Rousseau. S francoskega preveo Ivan Širola. Prvo dio. Zagreb. Nakladom hrv. pedagog.-književnoga sbora. 1887. (Knjižnica za učitelje, knjiga XX.)

— „**Sielo za zabavu i pouku**“. Složio za djevojčice Janko Tomic, učitelj više djev. škole u Karlovcu i pravi član „hrv. ped.-knjiž. sboru“. U Zagrebu. Nakladom hrv. ped.-knjiž. sbora, 1887. (Knjižnica za mladež, knjiga XIII.)

D o p i s i.

Iz Krškega, »Pedagogiško društvo« v Krškem je izročilo slavnemu deželnemu zboru Kranjskemu naslednjo spomenico:

Preslavni deželni zbor!

Odbor »Pedagogiškega društva« v Krškem si vsoja vsled sklepa občnega zbora s 30. junija t. l., povodom razširjene vesti, da namerava preslavni deželni zbor izpremeniti nekatere točke deželne šolske postave z dné 9. marca 1879. l. (oziroma dež. postave z dné 25. februarja 1870. l. dež. zak. št. 11., potem dež. postave z dné 29. aprila 1873. l., dež. zak. št. 21, in dež. postave z dné 29. aprila 1873. l., dež. zak. št. 22.), preslavnemu deželnemu zboru predložiti najudanejšo

s p o m e n i c o,

v kateri se društveni odbor vsoja razložiti najvažnejše želje, ki se tičejo izpremembe gornjih postav, dobro vedoč, da bode preslavni deželni zbor tudi pri drugih točkah ukrenil pravo pot učiteljstvu in šolstvu na korist. Zato tudi ne namerava naj udaneje podpisani odbor nasvétovati tekstualnih izprememb, niti se ne spušča v podrobno razpravo onih toček, katere naj bi se po njegovem mnenji izpremenile:

§. 29. deželne postave z 9. marca 1879. l. naj bi se tako izpremenil, da učitelje predlaga krajni šolski svét, imenuje jih okrajni šolski svét, potrdi pa deželni šolski svét.

§§. 38. in 39. iste postave določujeta razdelitev učiteljskih plač po obstotkih v štiri razrede z ozirom na krajne razmere. Ker pa imajo vsi učitelji jednako nalogo, ustanovil naj bi se v tej zadevi poseben status, kakor ga imajo uradniki, tako, da bi se oziralo v prvi vrsti na število službenih let. S tem bi se zaprečilo prepogosto menjavanje učiteljskih služeb, kar bi zeló pospeševalo šolsko delovanje.

§. 4. deželne postave z dné 25. februarja 1870. l., dež. zak. št. 11., govori o zastopstvu šole v krajnem šolskem svétu. Drugi odstavek tega paragrafa naj bi se tako izpremenil, da mora imeti vsaka ljudska šola vedno svojega voditelja (učitelja) kot zastopnika z vsemi pravicami v krajnem šolskem svétu.

K §. 13. deželne postave z dné 29. aprila 1873. l., dež. zak. št. 21., naj bi se dodalo določilo, da mora vsaka ljudska šola imeti dovolj velik šolski vrt, kajti po §. 2., odst. 2., v izpeljavo tega §. izdanega ministerskega ukaza z dné 19. julija 1875. l., št. 2868., dež. zak. št. 22., ima se tak vrt preskrbeti le tam, kjer dopuščajo okoliščine.

§. 30. deželne postave z dné 29. aprila 1873. l., dež. zak. št. 22., naj bi se tako izpremenil, da dobé učitelji doklado z 10. odstotki od letne plače. Tù naj bi torej izpala besedica »najmanjše«. — Nadalje naj bi imeli učitelji z vsako izpolnjeno daljno petletno službeno dóbo pravico do druge doklade, katera naj bi se jim odmerila z 10. odstotki od letne plače. Tù naj bi torej izpala »do izpolnjenega 30. leta te službe« in »najmanjše«. Tako naj bi tudi v 2. odstavku §. 61. odpala beseda »najmanjše«.

K. §. 35. iste postave naj bi se dodala izprememba, katera naj bi se izvršila pri §. 3. postave z dné 28. decembra 1884. l., dež. zak. št. 1., in po kateri ima učitelj pravico do rabe šol-

skega vrta in do primernega užitka od taistega, vendar v tem smislu, da naj se ta užitek ne šteje po §. 27. iste postave v denarjih tako, da bi se od katastralnega čistega zneska vsake parcele odštevali dotični davki in priklade. —

Najudaneje podpisani odbor prosi, da bi preslavni deželni zbor blagovolil tū navedene želje milostno na um vzeti ter se o priliki predelave dozdanih postav ozirati nanj, kar bi se tem lažje zgodilo, ker bi se s tem šolski troški znatno ne povišali.

Odbor »Pedagogiškega društva« v Krškem, dné 20. novembra 1887. l.

Iz Boštanja. † V 19. dan preteč. m. je umrl tukajšnji nadučitelj g. Peter Fleischmann. Pogreb je bil 21. preteč. m. zjutraj ob 8. uri. (Izmej tovarišev so prišli k pogrebu le trije — eden iz Sevnice in dva iz Krškega.) — Pokojnik se je porodil v Beričevem pri Dolu 1820. l. Imel je dva brata, starji je bil znamenit rastlinoznanec, drugi (Jurij) pa vrl skladatelj (»Slovenska Grlica« i. dr.) Ranjki je hodil v šolo v Ljubljani, v Rudolfovem in v Idriji. Služboval je v Breznici na Gorenjskem, v Šent-Janžu (dvakrat) v Artičah na Štajerskem, pri Beli Cerkvi in zadnjih 13 let v Boštanji. Vseh službenih let kot učitelj, orglavec in cerkvenik je štel čez 45. Ranjki Peter je bil ud »Slovenskega učiteljskega društva« v Ljubljani, »Pedagogiškega društva« v Krškem in zvest naročnik in čitatelj »Učiteljskega Tovariša«. Bil je vrl rodoljub in tudi v marsičem »original«, pa sploh blaga duša; bližnji tovariši njegovi so bili radi v njegovi družbi, ker je vedel vedno kaj zanimivega povedati — vzlasti iz stare šolske dōbe. Naj po dolgostrudnem delu sladko počiva, in blag mu spomin! —r.

Od sv. Mihela. Slavno vodstvo »Narodne Šole« v Ljubljani blagovolilo je tukajšnjemu šolskemu vodstvu za uboge učence več šolskega blaga, t. j. zvezkov, peres, svinčnikov i. t. d. podariti. Za ta blagodušni dar se v imenu uboge šolske mladine prirčno zahvaljuje

Lud. Fettich Frankheim,

šolski vodja

pri sv. Mihelu poleg St. Petra na Notranjskem.

Iz Knežaka. (Zahvala.) Slavni odbor »Národne Šole« poslal je na prošnjo podpisane voditeljstva mnogo raznovrstnega šolskega blagá ubogim učencem in učenkam tukajšnje šole. — Za ta dar izreka podpisano voditeljstvo slavnemu odboru »Národne Šole« v svojem in v imenu obdarovane uboge šolske mladine najtoplejšo zahvalo.

Voditeljstvo trirazredne šole v Knežaku dné 20. novembra 1887. l.

V. Pin,

šolski voditelj.

Iz Gorenjega Logatca. (Zahvala.) Podpisani se povodom smrti svoje nepozabljive so-proge najiskreneje zahvaljujem vsem p. n. g. g. tovarišem in tovarišicam, ki so mi ob dnevih žalosti skazali na razne načine svoje sočutje in od daleč prihiteli k pogrebu. Bog plati!

Janez Kernc,

nadučitelj v Gorenjem Logatcu.

Iz Kranja. Gimnazija naša bode vendar jenjala, — čez dobra tri leta bode po njej. Želimo, da bi se nam ta skeleča izguba s kako drugo šolo namestila.

Iz Ljubljane. V imendan naše presvetle cesarice Elizabete (19. preteč. m.) so bili učenci tukajšnjih šol z učitelji vred zjutraj pri sv. maši, potem pa so imeli prost dan.

— † France Levstik, c. kr. skriptor v licejski knjižnici, velik spoznavatelj slovenskega jezika, naš kritik in satirik, spretni pesnik in pisatelj, je vzprejemši sv. zakramente za umirajoče po dolgostrajni teški bolezni, star 56 let, v 16. dan preteč. m. ob 9. uri dopoludne umrl. Pogreb slavnega pokojnika je bil v 18. dan preteč. m. ob 4. uri popoludne, kjer se je videlo, koliko spoštovanja je ranjki užival v mestu Ljubljanskem, po deželi in tudi drugod, kako ga je ljubila in cenila mladina slovenska in sploh národ in vse odlično občinstvo. Blagi pokojnik je bil tudi v marsičem osebni prijatelj in podpornik slovenskemu učiteljstvu. Bog mu daj večni raj! Slava njegovemu spominu!

— Proračun kranjskega normalno-šolskega zaklada za l. 1888. kaže zaklade 23.765 gld. 40 kr., potrebsčine pa 273.090 gld. 66 kr., torej primanjkljaja 249.325 gld. 26 kr., kateri se po deželnega odbora nasvetu v zmyslu deželne postave z dné 28. decembra 1884 l. poplača z 10% prikladami za normalno-šolski zaklad, na vse neposredni prikladi deželnega in zemljišno-odveznega zaklada podvržene davke. Tako urejeni neposredni davki so po državnem proračunu c. kr. finančnega ministerstva za l. 1887. predpisani z 1,411.558 gld.; 10% šolska priklada znaša torej v okroglem znesku 140.100 gld., torej se kaže nedostatek 109.225 gld. 26 kr., kateri se ima pokriti v zmyslu postave z dné 28. decembra 1884. l. iz deželnega zaklada.

— Podpore za zgradbe ljudskih šol na Kranjskem. Deželni odbor nasvetuje deželnemu zboru, naj se iz deželnega zaklada dovoli podpora za zgradbe ljudskih šol za l. 1888.

v skupnem znesku 6000 gld., in sicer sledečim občinam: 1. Oberje 300 gld.; 2. Radence 400 gld.; 3. Dolenja Podgora 400 gld.; 4. Češnjevec 400 gld.; 5. Borovnica 300 gld.; 6. Tribuče 500 gld.; 7. Metlika 1000 gld.; 8. Doberniče 200 gld.; 9. Črnomelj 1000 gld.; 10. Sv. Trojica 300 gld.; 11. Dob 200 gld.; 12. Radomlje 300 gld.; 13. Veliki Gaber 100 gld.; 14. Velika Dolina 500 gld.; 15. Ribno 100 gld. Skupaj 6000 gld.

— Enkëta za višjo deklinško in gospodinjstvo šolo v Ljubljani imela je v 19. dan preteč. m. v mestni dvorani sejo, v kateri se je obravnavalo in sklepalo o predmetih, tečajih, številu učiteljic in učiteljev na tem učilišču i. dr. V tej enkëti pa so: gospa vit. Bleiweisova, gospa Moosova in gg.: Belar, župan Grasselli, Povšë, A. Praprotnik, Stegnar, Tomšič (poročevalec), Valentinčič, dr. Vošnjak, stolnik Zitterer, vitez di Casa Cavalchina, Tomo Zupan (načelnik), A. Žumer in Železnikar.

— Petindvajsetletnica šolskega voditelja g. Leop. Belarja in g. Franceta Raktelj-a, učitelja na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, se je v 17. dan preteč. m. prav slovesno praznovala. Ob 10. uri je bila v mestni župni cerkvi pri sv. Jakobu slovesna peta maša, katero je z asistenco služil mil. prošt, g. dr. Jarc, in pri kateri je cerkveni Šent-Jakobski pevski zbor izborno pel. Po maši so se zbrali gg. slavljenca in učitelji in učiteljice v lepo okrašeni telovadnici II. mestne šole na Cozovi cesti. Prvi pozdravil je slavljenca mestni župan g. P. Grasselli v imenu mestnega zbora in c. kr. mestnega šolskega sveta ter njima izročil pohvalni pismi. Gospod voditelj Belar se za toliko čast prisrčno zahvaljuje ter obeta, da bodeta on in njegov sovrstnik tudi v prihodnje vse svoje skromne moči posvetila vzgoji mladine v katoliškem, avstrijskem zmislu ter jo vzrejela v verne sinove národa slovenskega. Mestni župnik g. Jan. Rozman kaže hvalevredno delovanje g. Belarjevo skozi 25 let na polji glasbe, posebno kot pevovodja mestne župne cerkve pri sv. Jakobu v Ljubljani; gosp. Raktelju pa čestita kot dolgoletnemu podporniku cerkvenega petja pri sv. Jakobu. — V imenu mestnih učiteljev in učiteljic pozdravil je slavljenca mestni kaplan in katehet g. Karlin, v imenu učiteljev II. mestne šole pa mestni učitelj g. Leop. Armič, kateri je naglašal kolegijalnost slavljenecv in izročil vsakemu v znamenje trdne prijateljske vezí krasen briljanten prstan. G. Raktelj se za vse to prisrčno zahvaljuje, potem pa govori še mal deček II. mestne šole ter čestita vodju in učitelju. Konečno g. mestni župnik voditelju Belarju še izroči krasno, dragoceno darilo duhovščine sv. Jakoba, kakor tudi g. Raktelju. Slavljenecema došlò je od mnogih strani mnogobrojnih čestitek; občinski zastop Brezovški, kjer je g. Belar nekdanj služboval, pa mu je izročil diplomu častnega občanstva.

Ob 1. uri popoldne je bil v gostilnici »Pri Zvezdi« vkupni slavnostni obed, katerega se je udeležilo čez 70 gostov, mej njimi gg. mestni župan Grasselli, cesarski svëtnik Murnik, dr. Vošnjak, prof. Tom. Zupan, ter mnogo drugih velespoštovanih gostov iz mesta in z dežele. Prvo napitnico napil je presvetlemu cesarju g. A. Žumer, na kar so gostje navdušeno zapeli »cesarsko pesem«. G. mestni župnik Rozman napil je obema slavljenecema. Kazal je njih dozdanje življenje in delovanje na šolskem polji in njima želel, da bi težavni svoj posel mogla opravljati še mnogo let v korist mestne mladine in domovine. G. mestni katehet Smrekar nazdravil je g. mestnemu županu Grasselliju, vrlemu prijatelju in podporniku mestnega ljudskega šolstva in učiteljstva. G. prof. Zupan napil je vzajemnemu delovanju slovenskega učiteljstva z učitelji veronauka, posebno v Ljubljani, kakor sploh na Kranjskem, kar je le na pro-speh ljudskega šolstva. G. mestni župan Grasselli pa je odzdravil njemu posvečeni napitnici z nazdravom Ljubljanskemu ljudskošolskemu, národnemu učiteljstvu. Gospod šolski voditelj Belar napil je šolskim oblastvom, g. Raktelj pa še posebej tñ navzočim udom c. kr. deželnega šolskega švéta. Sledilo je še mnogo napitnic (tudi v češkem jeziku), in prepevale so se domoljubne pesmi ter se konečno gg. slavljenecema splošno voščilo: »Na mnogaja leta!«

— Kdor hoče videti ali izvedeti »izkaz« pod nadzorom finančialnega i gradskega povjerenika dne 10. i 11. studena (novembra) 1887. u Zagrebu izvršenih brojeva lotrije hrvat.-učit. doma — naj se oglasi pri »Tov.« uredništvu. Loterija se je jako dobro obnesla. Prodalo se je blizu 100.000 srečk. Zgradba »Učiteljskega doma« prične se najbrže užé z novim letom. Vidi se tñ, kaj storí vzajemno in vztrajno delovanje!

☞ Poziv! ☜

„Pedagogiško društvo“ v Krškem bode izdalo tudi za leto 1888. „Pedagogiški letnik“, ki izide meseca aprila ali maja prihodnjega leta. Obsejal bode razen družih

pedagogično-didaktičnih spisov tudi: ukoslovje, črteže šolskih stavb s pojasnili, navod za risanje strojev (mašin) itd. Da bode vsebina knjigi tem zanimivejša in mnogovrstnejša, uljudno vabimo p. n. slovenske šolske pisateljke k prijaznemu sodelovanju. Primerni pedagogično-didaktični ali metodični spisi, pa tudi popularno-znanstvene razprave naj se blagovolijo doposlati do konca tekočega leta ali vsaj do 1. februarja 1888. l. društvenemu odboru v Krško. Od vsestranske in krepke podpore p. n. tovarišev in tovarišic je zavisno nadaljno-razcvitanje „Pedagogiškega društva“ in „Pedagogiškega letnika“. Na slovenskem učiteljstvu pa je ležeče, da se povzdigne naše prvo šolsko literarno društvo na stopinjo „Hrvatskega pedagogijsko-književnega zbora“, ki uže od l. 1871. izdaja po 3 do 4 knjige z razno pedagogično vsebino in v novejšem času celó pedagogične klasike. Zato prosimo tudi vse nepisatelje, da pristopijo v polnem številu k društvu in nabirajo novih udov, ker le skupno delo rodi moč in napredek. Letnina iznaša samo 1 gold. Odbor bode nadalje štel mej ude le tiste, ki plačajo letnino pred izdajo „Letnika“. Pozneje bode cena knjigi večja. V zalogi imamo še nekaj „Pedagogiških letnikov“, 1887, po 1 gold. 45 kr., nekaj „Občnih vzgojeslovij“ po 85 kr. in nekaj „Poukov v črtežih“ po 35 kr. s poštnino vred. — Tiste p. n. gospode pa, ki so vzprejeli in obdržali kako knjigo od „Pedagogiškega društva“, uljudno prosimo, naj nam najbrže pošljejo novce zanj, kajti z novim letom je treba obračunati tudi s tiskarjem. — Dragi tovariši (tovarišice)! Delajmo vsak po svoji moči, in uspeh bode časten za nas in za národ.

V Krškem, meseca novembra 1887. l.

Št. 1379.

Razpis učitejskih služeb.

okr. š. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Šent-Gregorji (pri Ortenuku) se bode stalno ali začasno umestila učiteljska služba s 450 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in sè stanovanjem. Prosilci za to službo naj svoje prošnje po postavnem potu

do 15. dné decembra 1887. l.

vlagajo pri podpisanem c. k. okrajnem šolskem svétu

C. k. okrajni šolski svét v Kočevji v 14. dan novembra 1887. l.

Št. 1160.

okr. š. sv. Na čveterorazredni ljudski šoli v Starem Trgu pri Ložu se bode stalno umestila tretja učiteljska služba s 500 gld. letne plače. Prosilci za njo naj svoje prošnje po postavni poti do 15. dné decembra 1887. l. vlagajo pri tukajšnjem uradu.

C. k. okrajni šolski svét v Logateci v 14. dan novembra 1887. l.

Št. 1368.

okr. š. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Osilnici se bode stalno oddala učiteljska služba s 400 gld. letne plače in s 30 gld. opravilne doklade in sè stanovanjem. Prosilci za -njo naj postavnim potom do 15. decembra 1887. l. v svoje prošnje vlagajo pri podpisanem c. k. okrajnem šolskem svétu.

C. k. okrajni šolski svét v Kočevji v 11. dan novembra 1887. l.

Na dvorazredni ljudski šoli v Boštanji se bode oddala služba nadučitelja s 500 gld. letne plače, s 50 gld. opravilnine in sè stanovanjem. Prosilci za -njo naj postavnim potom do 15. decembra t. l. svoje prošnje vlagajo pri tukajšnjem uradu.

C. k. okrajni šolski svét v Krškem v 20. dan novembra 1887. l.

Vizitnice

na lepem in trdnem papirji, v različnih velikostih, natiskujejo se po najnižji ceni v tiskarnici J. R. Milic-a v Ljubljani. 100 komadov po 40, 50, 60, 70 kr. itd.